

Oslo

Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid

Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatt ungdom

Et av byrådets tiltak for forebyggings-
offensiv på rusfeltet i Oslo

Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatt ungdom

Oslo, 2. juni 2020

Byrådet har vedtatt *Strategisk plan for rusfeltet i Oslo*. Gjennom den ønsker byrådet å vri innsatsen i ruspolitikken fra reparasjon til forebygging. Et viktig element i forebygging innebærer tidlig oppdagelse, tidlig identifisering og tidlig handling overfor en mulig problemutvikling hos barn og unge. Et av byrådets tiltak for forebyggingsoffensiv i denne planen var derfor å gi Velferds-etaten ved Uteseksjonen, i samarbeid med bydelene, i oppdrag å utvikle en felles faglig standard som inkluderer kvalitetssikring av oppsøkende arbeid rettet mot utsatte unge.

Oslo har en 50 år lang tradisjon med å benytte oppsøkende arbeid til å nå utsatte unge med tidlig innsats. Uteseksjonen har sine feltområder i sentrum og bydelsutetekontakter arbeider i nærmiljøene. Hver for seg og sammen utgjør Uteseksjonen og bydelsutetekontaktene en viktig del av Oslo sin forebyggingsoffensiv. Målet er å hindre at rusproblemer oppstår og gi tidlig innsats overfor unge når ulike problemer oppstår. Tjenestene driver viktig oppfølgingsarbeid som gir økt livskvalitet til utsatte unge og unge voksne.

Oslo står overfor store utfordringer i å motvirke utenforskap blant unge. Mange unge vokser opp i levekårsutsatte familier. Etter mange år med nedgang i ungdomskriminaliteten registrerer politiet nå flere unge personer som har fire eller flere registrerte straffesaker siste år. Ungdataundersøkelser viser økende psykisk uhelse blant unge. Fra andre

kunnskapskilder vet vi at psykisk uhelse øker risikoen for å utvikle rusproblemer. Samtidig viser kommunens egne kartlegginger at det er liten tillit mellom utsatte unge og det etablerte hjelpeapparatet. Ungdommene etterspør mer ungdomsvennlige tjenester som tar på alvor det de unge selv mener er viktig for dem. Sentrum og de ulike nærmiljøene i Oslo har ulike utfordringer, og innsatsen må fleksibelt tilpasses lokalmiljøenes behov og ha et langsiktig perspektiv.

Uteseksjonen og bydelsutekontaktene skal gjøre seg tilgjengelige slik at det blir lett for utsatte unge å få kontakt. De oppsøkende tjenestene skal bygge tillit og være et viktig bindeledd mellom utsatte unge og øvrig hjelpeapparat. For å få det til må tjenestene ha riktige forutsetninger for å kunne gi gode oppsøkende tjenester, herunder tilstrekkelig bemanning og ressurser til at det kan arbeides systematisk og med kontinuitet. Tjenestene må ha kompetente medarbeidere som speiler mangfoldet i Oslo og som spiller utsatte unge og øvrig hjelpeapparat gode gjennom samarbeid og relasjonsarbeid.

Den kunnskapen som utekontakttjenestene opparbeider seg gjennom kvalitativt godt arbeid over tid er verdifull og må dokumenteres på individ-, gruppe- og systemnivå. Slik sikrer vi ungdomsvennlige og likeverdige oppsøkende tjenester.

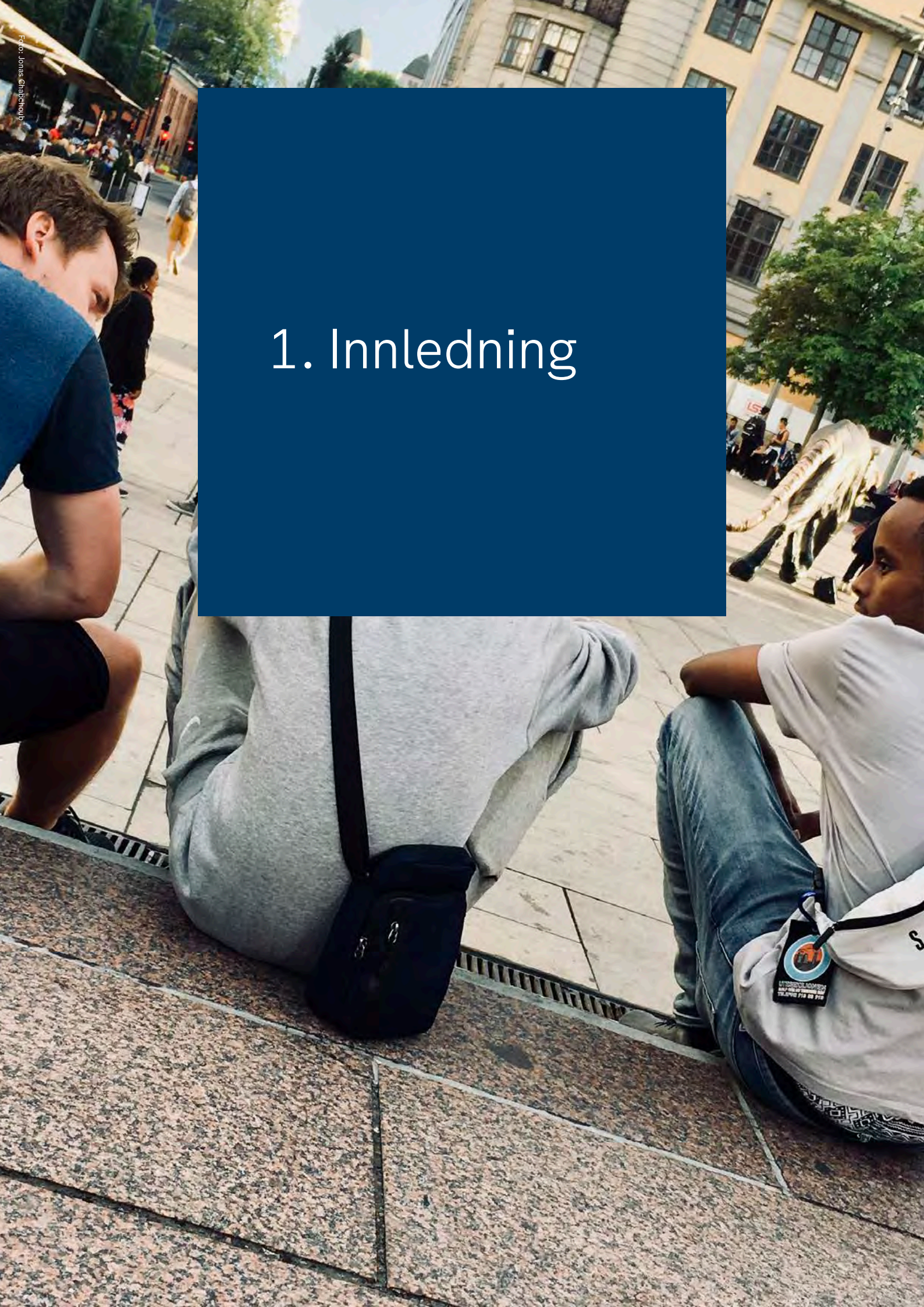

Forord	2
1. Innledning	6
2. Oppsøkende ungdomsarbeid	10
2.1 Hva er oppsøkende ungdomsarbeid?	11
2.2 Behov for oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo	13
2.3 Forankring av det oppsøkende ungdomsarbeidet	15
3. Kvalitetskriterier og tiltak for oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo	16
3.1 Faglige forutsetninger for godt utekontaktarbeid	17
3.2 Organisering og ledelse	18
3.3 Ressurser og bemanning	19
3.4 Samarbeid	20
3.5 Kompetansebehov	24
3.6 Feltarbeid	26
3.7 Oppfølgingsarbeid	29
3.8 Dokumentasjon og kunnskapsproduksjon	30
3.9 Nærmiljøarbeid og sentrumsarbeid	32
3.10 Ungdomsvennlige og likeverdige tjenester	34
4. Vedlegg	36
a) Lovverk og grunnlagsdokumenter	37
b) Mal for innhenting av samtykke	38
c) Begrepsavklaringer	39
5. Litteratur	40

1. Innledning

Denne Oslostandarden skal bidra til å oppfylle byrådets mål om å sikre gode og likeverdige tjenester til utsatt ungdom på tvers av bydelene. Arbeidet med standarden er forankret i byrådets strategiske plan for rusfeltet (byrådssak 158/18). Kvalitetskriteriene og tiltakene bygger på ulike lovers formål og bestemmelser (se pkt 2.3.), politiske vedtak, innspill fra ungdom og ansatte i ungdomstjenester i Oslo, samt grunnlagsdokumenter og litteratur om det oppsøkende ungdomsarbeidet i Norge.

Oslo kommune har i 2019 drevet oppsøkende sosialt arbeid blant ungdom sammenhengende i 50 år. Dette er unikt i norsk og europeisk sammenheng. Utekontaktens målgruppe er barn og unge under 25 år som oppholder seg i utsatte miljøer eller befinner seg i en vanskelig livssituasjon og som ikke mottar tilstrekkelig hjelp og støtte fra andre instanser. Der unge oppholder seg ute eller inne, offentlige plasser, kjøpesentre, skoler eller ungdomsklubber er utekontaktens arena for feltarbeid. Ved utgangen av februar 2020 er det utekontakter i et flertall av bydelene. Bydeler uten utekontakt kan ha ansatte i ulike tjenester som bruker en oppsøkende tilnærming rettet mot ungdom, men som ikke defineres som utekontakter. De samlede oppsøkende ungdomstjenestene i bydelene omfattet i 2019 rundt 50 årsverk.

I tillegg har Velferdsetaten ved Uteseksjonen 30 heltidsansatte feltarbeidere som jobber med mennesker som oppholder seg i utsatte miljøer i Oslo sentrum. Uteseksjonen har ingen aldersgrense, men har et hovedfokus på unge under 25 år.

Oppsøkende ungdomsarbeid er ikke en lovpålagt tjeneste, men er politisk forankret både lokalt og nasjonalt. Utekontaktene spiller en viktig rolle i kommunens innsatser overfor utsatte ungdom og ungdomsmiljøer. Dette gjelder både innen rus- og kriminalitetsforebygging, men også i det generelle folkehelsearbeidet. Faglig dokumentasjon og formidling av ungdommenes opplevelser bidrar til å utfylle og styrke kunnskapsgrunnlaget om Oslos ungdomsbefolkning.

Godt utekontaktarbeid kjennetegnes av jevnlig tilstedeværelse i ungdomsmiljøene, og miljøterapeutisk arbeid med fokus på relasjons- og tillitsbygging. Oppfølgings- og formidlingsarbeidet er fleksibelt og individuelt tilpasset, og dokumentasjonsarbeidet utføres systematisk. Den særegne metodikken og nærheten til ungdommen gjør at utekontakter er godt rustet til å bidra til å oppfylle ambisjonene om både likeverdige og ungdomsvennlige tjenester.

Det er i dag store variasjoner mellom bydelene når det kommer til både ressursbruk, organisering og kontinuitet hos utekontaktene og de andre tjenestene som bruker oppsøkende tilnærming. Bydelene er ansvarlig for utforming av tilbudet til ungdom i egen bydel, og det er fra byråds side ikke et mål at tjenestene i bydelene skal være like. Hensikten er derimot å sikre at tilbudet til alle byens unge er likeverdig. Oslo er én by, men de sosiale og materielle forholdene og ungdommenes behov varierer etter bydel. Det må derfor både legges til rette for økt samarbeid og styrking av fagfeltet på tvers av bydelsgrensene, samtidig som det fortsatt utformes lokalt tilpassede tjenester.

Med dette som bakgrunn ønsker byrådet å innføre en faglig standard som skal sikre at utekontaktene i Oslo kan levere gode og likeverdige tjenester. Kvalitetskriteriene i kapittel 3 inneholder både sterke anbefalinger og enkelte føringer, formulert som «skal»-punkter, rettet mot bydelene og Velferdsetaten. «Utekontaktene» brukes i denne sammenheng som fellesbetegnelse på alle de kommunale, oppsøkende ungdomstjenestene. «Utekontakt» er det mest brukte navnet på oppsøkende ungdomstjenester, og bør tas i bruk av alle bydeler for å bidra til lett gjenkjennelige og ungdomsvennlige tjenester.

Til denne Oslostandarden er det også utarbeidet et eget kunnskapsgrunnlag¹⁾. Her gis det en historisk introduksjon til fagfeltet, redegjørelse for forankring i lovverk og politiske styringsdokumenter, en gjennomgang av tidligere litteratur, samt presentasjon av nylig innsamlede data om det oppsøkende ungdomsarbeidet i Oslo.

Forklaringer på noen sentrale begrep som brukes i denne standarden er presentert i eget vedlegg.

1) Pettensen 2020

2. Oppsøkende ungdomsarbeid

Hva er oppsøkende ungdomsarbeid?

Oppsøkende sosialt arbeid blir beskrevet som både en metode og et fagfelt. Det foreligger heller ikke én definisjon av oppsøkende ungdomsarbeid. Den svenske sosialforskeren og tidligere feltarbeideren Björn Andersson har beskrevet oppsøkende arbeid generelt slik:

Oppsøkende arbeid er en kontaktskapende og ressursformidlende sosial aktivitet som rettes mot grupper som ofte er vanskelig å nå med andre midler, og som har behov for støtte som gjøres lett tilgjengelig, i miljøer og sammenhenger som oppsøkerne ikke organiserer eller kontrollerer.²⁾

Når oppsøkende arbeid rettes mot ungdom forankres det ofte i overordnede mål om *forebygging* eller *tidlig intervensjon*. Målet blir da å tidligst mulig forebygge og minske risiko eller å intervenere i en allerede vanskelig livssituasjon. Utekontaktens målgruppe kan oppholde seg på mer universelle arenaer som skoler og fritidsklubber og/eller i utsatte miljøer som for eksempel rusmiljøer. Eksempler på ulike faktorer som hver for seg eller samlet kan utgjøre risiko for ungdom kan være fattigdom, trangbodhet, utenforskap, skolefravall, arbeidsledighet, utrygge familierelasjoner, vold og traumer, identitetsproblematikk, psykisk helseproblematikk, skadelig seksuell atferd, overdreven rusbruk og kriminalitet.

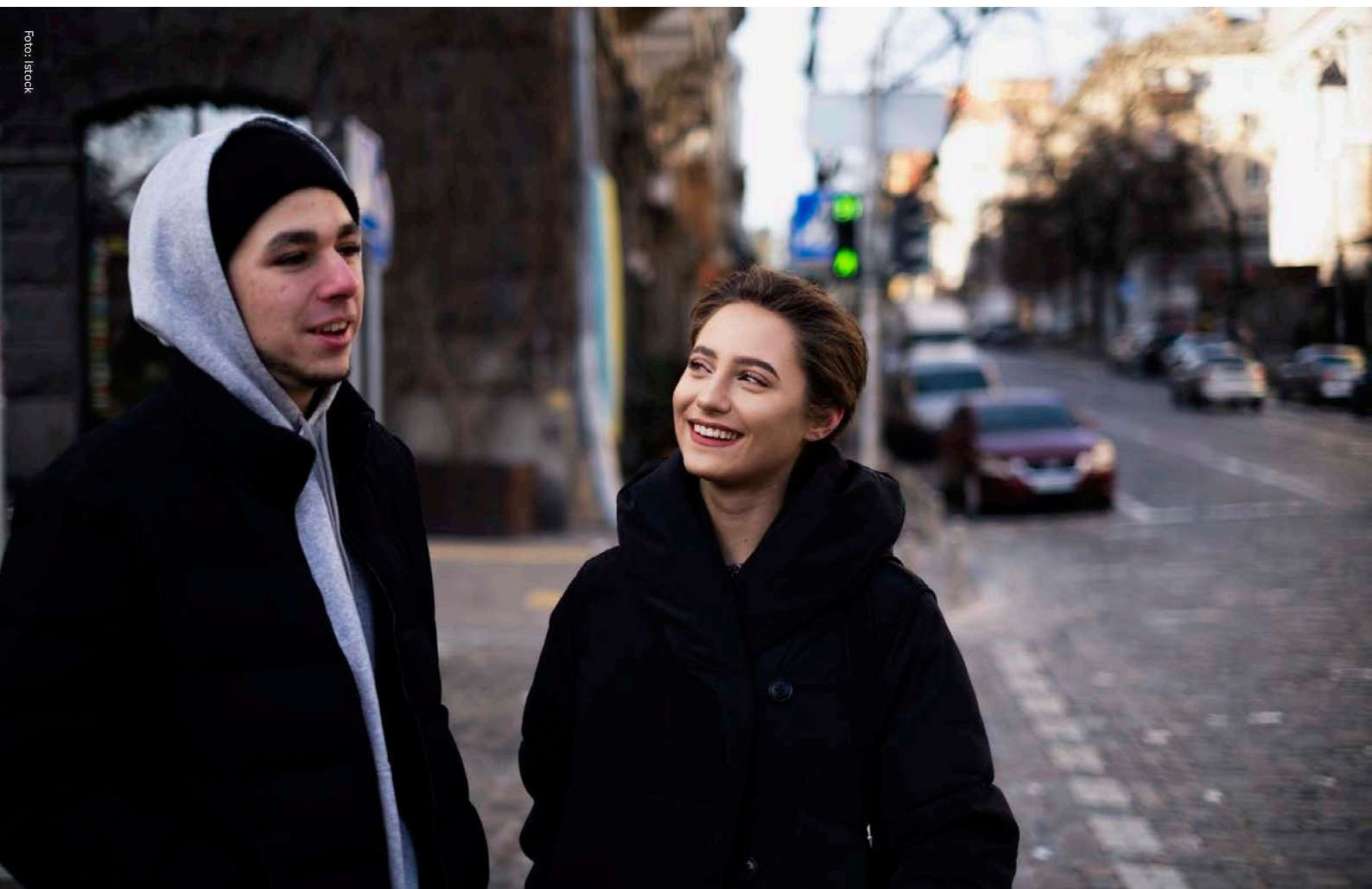
Til forskjell fra andre yrkesgrupper som også benytter oppsøkende metodikk som en del av arbeidet, er det hos utekontaktene selve det oppsøkende arbeidet som er kjernen i yrkesutøvelsen.³⁾ Det oppsøkende arbeidet foregår systematisk med et langsiktig perspektiv, og har som mål å utvikle kunnskap om og etablere tillit i ungdommenes egne miljøer.⁴⁾ En annen viktig særegenhet ved utekontaktene er at de er tett på ungdom i målgruppa. Samtidig har utekontaktene en sentral rolle som formidler og bindeledd mellom ungdom og andre velferdstjenester og fritidstilbud. Utekontaktene har historisk stått for et helhetlig syn på ungdom og vektlagt både de unges ressurser og utfordringer. Dette i motsetning til et problemorientert fokus på rus, kriminalitet eller det som kan kalles antisosial atferd. De har på denne måten kunnet drive både et generelt forebyggende og inkluderende ungdomsarbeid og være en støttespiller for ungdom som trenger hjelp.

I dag knyttes oppsøkende ungdomsarbeid stadig oftere til overordnede målsetninger om rus- og kriminalitetsforebygging, tidlig innsats eller tidlig intervensjon. Utekontakter kan i denne forbindelse både gi støtte til eller intervenere hos ungdom i utsatte livssituasjoner. Samtidig bidrar tjenestene med kunnskap på systemnivå til kommunens overordnede ungdoms- og folkehelsearbeid. Utekontaktene er viktige i kommunens overordnede innsatser, blant annet gjennom SaLTo-samarbeidet. Blant tjenestene har det kontinuerlig blitt jobbet med å tydeliggjøre utekontaktens særegne rolle og mandat i forhold til andre lovpålagte tjenester som barnevern, helsevesen, politi og NAV.

2) Andersson 2010 3) Erdal 2006 4) Klyve og Pedersen i Erdal 2006

Mandatet for utekontakter er å drive forebyggende arbeid blant de mest utsatte ungdommene. De som ikke har kontakt med eller nås tilstrekkelig av andre hjelpeinstanser eller fritidstilbud, som ikke mottar et tilfredsstillende tilbud eller som ikke klarer å dra nytte av et eksisterende tilbud. Å komme i posisjon til å hjelpe utsatt ungdom krever tillit i ungdomsmiljøene. Tillit oppnås gjennom å bygge en god relasjon til hver enkelt ungdom og til ungdomsmiljøene. Utekontaktens fleksible og systematiske tilstedeværelse og prinsippet om frivillig kontakt har vært sentrale elementer for å etablere samarbeid med utsatt ungdom. Utekontaktene står likevel i det samme spenningsfeltet mellom frivillig hjelp og kontroll som mye annet sosial- og helsefaglig arbeid.

Det finnes flere eksempler på nødvendig praksis som kan utfordre frivillighetsidealet – og tilliten mellom utekontaktene og ungdom som kan bære på en mistillit til myndigheter og velferdsapparatet: Overordnet samarbeid for tidlig innsats og hurtig formidlingsarbeid til andre myndighetsorganer, opplysningsplikt til NAV, barneverntjenesten eller helsevesen ved alvorlig bekymring, samt økte krav til individuell dokumentasjon og journalføring. Godt faglig arbeid fordrer at utekontaktene håndterer de ulike hensynene som må tas.

Behov for oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo

Politiske og faglige prioriteringer lokalt og nasjonalt tilsier at det skal satses på forebyggende tiltak og tidlig innsats rettet mot utsatt ungdom. Oppsøkende og ambulante tilnærming, som utekontakter, blir omtalt som viktige bidrag i disse innsatsene.⁵⁾ Å omsette de overordnede målsetningene til praksisnært arbeid, som når ungdommene med størst behov, krever kunnskap om generelle utviklingstrekk i ungdomsbefolkningen. Ikke minst må utekontaktene ha god oversikt over spesielle risikofaktorer og fritidsmønstre for grupper av utsatt ungdom.

Økende ungdomsbefolkning

Siden slutten av 1980-tallet har Oslo hatt en sterkt voksende barne- og ungdomsbefolkning. Befolknings-framskrivninger anslår at Oslo vil ha en fortsatt økning i barne- og ungdomsbefolkningen de neste ti årene.⁶⁾ Ungdomsbefolkningens størrelse varierer mellom bydelene. Det er også stor variasjon mellom bydelene hva gjelder antall årsverk i oppsøkende stillinger, men antall stillinger følger ikke nødvendigvis antall unge i bydelen. Noen bydeler har hovedsakelig faste utekontaktstillinger, mens i andre er en stor del av tilbudet basert på midlertidige prosjektstillinger (Korus Oslo 2019). Denne variasjonen i omfang og kontinuitet i tjenestetilbudet har blitt trukket fram som en utfordring for å sikre et likeverdig forebyggende ungdomstilbud.⁷⁾ Det er også en del av bakgrunnen for ønsket om en Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatt ungdom.⁸⁾

Foto: iStock

5) BLD 2009, BLD 2007, HOD 2015, SaLT 2017, NOU 2019:26

6) SSB/ www.bydelsfakta.oslo.kommune.no 2019, Korus Oslo – omfangsundersøkelse av oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo 2019

7) Kommunerevisjonens rapport 9-2018

8) Byrådssak 158/18

Kunnskap om utsatt ungdom

Utekontaktens målgruppe utgjør et lite mindretall av ungdomsbefolkningen. Utekontaktene skal ikke bare rette arbeidet mot ungdom med allerede etablerte og synlige problemer, slik som skolefravall, arbeidsledighet eller registrert kriminalitet, men også ungdom med forhøyet risiko for ulike sosiale og helsemessige utfordringer. Å nå utsatte unge som enda ikke viser synlig risikoatferd på offentlige arenaer er mer krevende enn å nå unge som for eksempel oppholder seg i åpne rusmiljøer. Utekontaktens arbeid vil derfor også innebære å nå bredt ut blant ungdom i nærmiljøet, med mål om å fange opp de som har størst behov for hjelp eller støtte tidlig.

Statistikk og lokal kunnskap om ungdoms bevegelsesmønstre og fritidsvaner, rusbruk, kriminalitet eller psykisk helse i ulike ungdomsmiljøer og geografiske områder er eksempler på relevant kunnskap for innretning av utekontaktens arbeid. Samtidig er trender og sosiale forhold i ungdomsmiljøene stadig i forandring. Hvilke ungdommer som oppholder seg i utsatte miljøer og hvor i byen de oppholder seg vil kunne endre seg fra et skolesemester til et annet. Utekontaktene kan derfor ikke basere arbeidet sitt kun på leveårsstatistikk og annen generalisert kunnskap. De er avhengige av innpass i, og kontakt med, ulike ungdomsmiljøer for å få tilgang til dagsaktuell kunnskap om de viktigste risikofaktorene og hvilke ungdommer som har eller står i fare for å utvikle problemer. I kunnskapsgrunnlaget blir disse temaene drøftet⁹⁾.

Utekontaktenes rolle i forebyggende ungdomsarbeid

Utekontaktene er i en posisjon som gjør at arbeidet ofte blir aktualisert i forbindelse med problematiske utviklingstrekk eller enkelthendelser blant ungdom. Utekontakter kan da bli bedt om å bidra med kunnskap eller spesielle innsatser rettet mot grupper av ungdom det er bekymring rundt. Godt utekontaktarbeid er imidlertid helt avhengig av kontinuitet og systematisk tilstedeværelse for å oppfylle tre av sine kjerneoppgaver: Å bygge relasjoner til utsatt ungdom, å bidra til tillit og kontakt med samfunnets velferdstjenester, og å samle og formidle kunnskap om utviklingstrekk og nye trender blant utsatt ungdom.

Enkelte grupper av utsatt ungdom har liten tillit til eller kontakt med hjelpeapparatet. Utekontakter som har jobbet kontinuerlig og systematisk blant ungdom i sitt nærområde vil være i en særskilt posisjon til å etablere eller reetablere nødvendig tillit og kontakt mellom disse ungdommene og hjelpeapparatet. Dette vil igjen bidra til å sikre at utsatte unge mottar likeverdige tjenester. Hvem som til enhver tid kan defineres som utsatte unge vil også være i endring, og her kan utekontaktene spille en viktig rolle i å fange opp både positive og bekymringsfulle trender i ungdomsmiljøene. Utekontaktene bør på bakgrunn av dette sees som en grunnleggende og integrert del av det forebyggende ungdomsarbeidet, og ikke en «brannslukker» for spesielle situasjoner.

Forankring av det oppsøkende ungdomsarbeidet

2.3

Som nevnt er ikke kommunene lovpålagt å ha oppsøkende tjenester i form av utekontakter. Tjenestene kan imidlertid forankres i ulike lovers formål og bestemmelser. Spesielt relevant i denne sammenheng er barnekonvensjonen, barnevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven samt folkehelseloven. Flere utekontakter utfører også i dag lovpålagte oppgaver for kommunen, sånn som tiltaksarbeid etter barnevernloven. Oppsøkende arbeid er omtalt og forankret i ulike nasjonale og lokale styrings- og grunnlagsdokumenter. Handlingsprogram for SaLTo-samarbeidet og de nasjonale og lokale planene på rusfeltet er andre eksempler på områder hvor utekontakter spiller en viktig rolle. Se eget vedlegg for noen av de viktigste juridiske, politiske og faglige dokumentene som har relevans for kommunens oppsøkende ungdomsarbeid og kunnskapsgrunnlaget for en utfyllende gjennomgang.

3. Kvalitetskriterier og tiltak for oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo

Kvalitetskriteriene og tiltakene er føringer til bydelene og til Velferds-etaten ved Uteseksjonen, som skal sikre likeverdige tjenester og godt samarbeid rundt utsatte unge på tvers av bydelene.

Til grunn for kvalitetskriteriene ligger innspill fra unge i målgruppene, erfaringskonsulenter, ansatte i utekontakter, relevante fag- og kompetansemiljø og andre ungdomstjenester i Oslo. I bunnen for kriteriene ligger også sentrale lover, grunnlagsdokumenter og faglitteraturen for det oppsøkende feltet. Se kunnskapsgrunlaget for Oslostandard for en utfyllende gjennomgang.

Faglige forutsetninger for godt utekontaktarbeid

3.1

Utekontaktene skal være tilstede der ungdom oppholder seg i nærmiljøer eller sentrumsområder. Målet er å komme i kontakt med de som i størst grad har behov for hjelp og støtte. Tjenestene bør jobbe kunnskapsbasert og bidra til å oppfylle lokale og nasjonale målsetninger for forebyggende barne- og ungdomsarbeid. Basert på mandat og målgruppe for utekontaktarbeid,¹⁰⁾ kommunal veileder for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid¹¹⁾ og innspill fra ansatte og ungdom i målgruppa legges følgende forutsetninger til grunn for utekontaktarbeid i Oslo.

Godt oppsøkende utekontaktarbeid kjennetegnes av:

- en kunnskapsbasert praksis – der faglig arbeid er basert på forskning, praksiserfaring, brukerkunnskap og brukermedvirkning
- at kontakten med ungdom er frivillig og basert på tillit, og at de ansatte kan være fleksible og tilgjengelige etter ungdommenes behov
- forebyggende sosialt og helsefaglig arbeid, som har helhetlig fokus på ulike risiko- og beskyttelsesfaktorer på ulike nivå
- at kunnskap om ungdom på individ- og gruppenivå kobles til strukturelle utfordringer som sosial ulikhet – og til tiltak som kan bedre situasjonen for utsatt ungdom

10) NOU 1980:37; Erdal 2006

11) LOSU 2012

- feltarbeid som gir jevnlig, systematisk og forutsigbar tilstedeværelse i nærmiljøer der utsatt ungdom oppholder seg. Det kan være i spesielt utsatte miljøer eller på universelle arenaer som skolegården, fritidsklubben, idrettsarenaer eller kollektivknutepunkt
- relasjons- og tillitsbyggende arbeid, med mål om å komme i posisjon for å tilby støtte og sosial- og helsefaglig oppfølging til de som trenger det
- individuell oppfølging i form av støtte og rådgivning, strukturert samarbeid rundt personlige endringsmål samt bidra til kontakt med øvrige velferdstjenester, jobb- eller fritidstilbud, systematisk dokumentasjon, kartlegging og kunnskapsformidling om utsatt ungdom på individ-, gruppe- og systemnivå å bidra til at utsatt ungdom sine erfaringer og stemmer blir hørt i møte med velferdstjenestene og i samfunnet forøvrig
- tett samarbeid med andre tjenester, familie, pårørende eller annet nettverk der det er i ungdommenes interesse, og i tidlig samråd med den enkelte ungdom
- nærmiljøarbeid – å bidra til å støtte og mobilisere ressurser som finnes for ungdom i nærmiljøene. Det kan innebære kontakt og samarbeid med borettslag, idrettslag, frivillige foreninger eller næringsliv

3.2

Organisering og ledelse

De oppsøkende tjenestene må tilpasses lokale forhold. Samtidig vil en for stor variasjon i organisering og faglig innretning gjøre det vanskelig å tilby likeverdige og lett gjenkjennelige tjenester til ungdom. Mange små utekontakter kan føre til sårbare og lite robust fagmiljø, mindre kontinuitet og svakere utnyttelse av ressursene. Kunnskapsgrunnetlaget peker på at ledelse og organisering er avgjørende for godt oppsøkende ungdomsarbeid, og at det er grunn til å vurdere hva som er en hensiktsmessig organisering av dagens utekontakttjenester, på tvers av bydelsgrenser.

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- utekontaktene har en leder med klart definert faglig ansvar for, og kjennskap til, det oppsøkende arbeidet
- utekontaktene er organisatorisk knyttet til virksomhetenes øvrige ungdomstilbud og forebyggende ungdomsarbeid, enten som egne tjenester eller som team i andre ungdomstjenester

- kjerneoppgavene til utekontaktene, som er systematisk feltarbeid, oppfølging og formidlingsarbeid samt dokumentasjon, skjermes og prioriteres høyt hvis nye oppgaver pålegges utekontakten

Ressurser og bemanning

Faste ansettelser og heltidsstillinger bidrar til kontinuitet og kvalitet. Små tjenester og utekontakter er sårbare når medarbeidere har tidsbegrensninger i sitt ansettelsesforhold. Et faglig forsvarlig oppsøkende ungdomsarbeid krever forutsigbarhet.

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- det etableres utekontakter i alle deler av Oslo som, hver for seg eller sammen, har kapasiteter til å nå risikoutsatte ungdommer der de oppholder seg i sine nærområder og i sentrum.
- det gjøres en vurdering av omfang og organisering av det oppsøkende ungdomsarbeidet i egen virksomhet. Denne bør være basert på kunnskap om antall ungdom i bydelen, ungdoms mobilitet til og fra andre bydeler, lokale utfordringer knyttet til levekår og andre sosiale eller helsemessige utfordringer
- det tilstrebes forutsigbarhet i bemanning av det oppsøkende ungdomsarbeidet, blant annet gjennom faste ansettelser og heltidsstillinger
- tjenesten har en arbeidsplan som sikrer systematisk feltarbeid blant utsatt ungdom, og som er tilpasset målgruppenes behov og fritidsmønster
- feltarbeiderstillinger (de som arbeider oppsøkende) bør inngå i arbeidsplan hvor minst 40 prosent av arbeidstiden¹²⁾ er knyttet til feltarbeid i nærmiljø der utsatt ungdom oppholder seg. Dette inkluderer nødvendig forarbeid og rapportering av arbeidet
- individuelt og gruppebasert oppfølgingsarbeid bør utgjøre 40 prosent av arbeidstida til en feltarbeiderstilling

12) Basert på anbefaling fra LOSU 2012: 30% «utetid» i tillegg til forarbeid og rapportering

3.4

Samarbeid

Samarbeid mellom aktører som jobber med forebyggende ungdomsarbeid og andre ungdomstjenester er en forutsetning for å gi god hjelp til utsatte unge. Utekontakter har en viktig rolle i dette samarbeidet, både lokalt og byomfattende. Tjenestene må ha gode rutiner for samarbeid på individnivå, og for formidling og deling av kunnskap på gruppe- og systemnivå.¹³⁾¹⁴⁾

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- tjenesten har rutiner for samarbeid med andre ungdomstjenester innad i bydelen, og et avklart og systematisk samarbeid med andre bydeler, samt andre aktuelle samarbeidsinstanser som Utdanningsetaten, skolehelsetjenestene, barneverntjenestene, NAV og forebyggende politi
- det tas initiativ til et styrket og mer formalisert samarbeid med SaLTo-koordinator og andre forebyggende ungdomstjenester i egen virksomhet. Dette for å sikre bedre utveksling av informasjon på gruppe- og systemnivå og koordinering av innsatser for målgruppene
- utekontaktenes særegne rolle og mandat i forhold til andre lovpålagte tjenester som barnevern, helsevesen, politi og sosialtjenesten tydeliggjøres. I denne sammenheng er taushetsplikten og muligheter og begrensinger for deling av personsensitiv informasjon sentralt¹⁵⁾¹⁶⁾
- fagnettverket Fagforum for utekontakter i Oslo fungerer som en arena for byomfattende samarbeid der alle utekontakter er representert ved egen leder
- digitale plattformer, for eksempel Workplace, benyttes av ledelse for utekontaktene for løpende utveksling av informasjon og planlegging av felles innsatser
- det legges til rette for fellesfelting,¹⁷⁾ hospitering og annen erfaringsutveksling med andre utekontakter, for å styrke samarbeid og gi et bedre tilbud til målgruppa
- det tas initiativ til samarbeid med utekontakter fra Oslo sine nabokommuner når det er hensiktsmessig

13) LOSU 2012, s 24 og 25 14) Pedersen, 2011 15) LOSU, s 15,16 16) Inne/Ute, s 85 - 91

17) Der medarbeidere fra to eller flere utekontakter feltes sammen for å bli kjent med nye områder og møte ungdom utenfor egen bydel.

3.5

Kompetansebehov

Oppsøkende sosialt arbeid er en metodisk tilnærming innen sosialt arbeid¹⁸⁾ som stiller tydelige krav til yrkesutøverne både når det gjelder formell og personlig kompetanse. Det trengs selvstendige og holdningssterke ansatte med god systemkunnskap og ikke minst engasjement for å jobbe med utsatt ungdom. Ungdom i målgruppa og fagpersoner er i kunnskapsgrunnlaget opptatt av at utekontakter trenger både relevant teoretisk kunnskap, praktiske ferdigheter og erfaring, og personlig egnethet for yrkesrollen. Bruk av erfaringskompetanse blir fremhevet som viktig for å utvikle gode og ungdomsvennlige tjenester. Disse behovene må tas hensyn til både ved rekruttering og kompetanseheving i den enkelte tjenesten.

Velferdsetaten og bydelene skal i samarbeid:

- tilby opplæring for nyansatte i utekontaktene
- sørge for at ansatte som arbeider med barn og unge har generell kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler, slik at de tidlig kan identifisere de som lever i en risikosituasjon¹⁹⁾
- tilby faglig veiledning for ansatte. Kompetansesenter rus, Uteseksjonen og bydeler med spisskompetanse på ulike felt involveres i dette arbeidet

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- Utekontaktene har en kjernekompetanse av sosial- og helsefaglige utdanninger på bachelornivå, barnevernspedagog/sosionom/vernepleier/sykepleier, og at det fra dette grunnlaget tilstrebes tverrfaglighet i utforming av tjenestene
- personlig egnethet hos medarbeidere, i form av reflekterende holdning, gode kommunikasjonsferdigheter og relasjonskompetanse vektlegges høyt da dette er et viktig element for hvordan tilbudet til målgruppene utformes
- utekontaktene har kunnskap om og tar i bruk samfunnsarbeid som metodisk tilnærming
- det legges til rette for at lokal ungdom i målgruppene, eller erfaringskonsulenter med god kjennskap til målgruppene, kan bidra som ressurspersoner i ansettelsesprosesser
- utekontaktene gjenspeiler mangfoldet i Oslo, og bidrar til likeverdige ungdomstjenester

18) Erdal 2006

19) Helsedirektoratet, 2019

- utekontaktene har kompetanse på ungdomstid og ungdoms utvikling, kjennskap til skiftende ungdomskulturer og ulike ungdomsmiljøer i Oslo
- utekontaktene utarbeider en fagplan for tjenesten som bygger på målsetningene i Oslostandarden, grunnleggende prinsipper for oppsøkende ungdomsarbeid og ivaretar lokale behov for fagutvikling
- det søkes samarbeid med utdanningsinstitusjoner, med mål om å styrke kunnskapsbasert praksis hos utekontaktene og tilføre sosial- og helsefaglige utdanninger praksis nær kunnskap om oppsøkende arbeid med utsatt ungdom. Studenter i utdanningspraksis hos utekontaktene bør inngå i slikt samarbeid
- undersøke mulighetene for egne stillinger med samtidig tilknytning til utdanningsinstitusjon og utekontaktene/Uteseksjonen

3.6

Feltarbeid

Feltarbeid er den særegne metodikken som kjennetegner utekontakter og oppsøkende tjenester. Det er gjennom systematisk tilstedeværelse i nærmiljøene der utsatt ungdom oppholder seg at tjenestene opparbeider seg kunnskap, bygger tillit og knytter kontakter for videre arbeid. Samtidig fører økt ungdomsmobilitet på tvers av bydelsgrenser til økt behov for fleksibilitet og samarbeid mellom tjenestene.

Bydelene og Velferdsetaten skal sikre at:

- det alltid er minst to ansatte som felter sammen, for å sikre faglig refleksjon og kvalitet i arbeidet med målgruppene. Dette bidrar også til trygghet og sikkerhet for ansatte og unge i målgruppene²⁰⁾

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- sørger for at tjenestene felter på de mest aktuelle tidspunktene for å treffe utsatt ungdom. Det vil kunne innebære både dag-, kvelds- og helgearbeid
- videreutvikler feltarbeidet på skoler gjennom oppsummering av erfaringer og klargjør utekontaktens rolle og funksjon i samarbeidet med skolene²¹⁾

Foto: Velferdsetaten

20) Arbeidsmiljøloven, § 4 -1 og § 4 -2
21) Fafo rapport, 2020

Oppfølgingsarbeid

Oppfølgingsarbeid hos utekontakter har som mål å bygge relasjoner for å få til positive endringer på individ eller gruppenivå. Når utekontaktene blir kjent med ungdom i en uformell setting gir det en særegen innfallsvinkel for videre oppfølging. Å formidle kontakt med andre hjelpe- eller aktivitetstilbud er en sentral del av dette oppfølgingsarbeidet. I møte med spesielt utsatte ungdomsgrupper kan feltarbeiderne tidvis være de eneste representantene for hjelpeapparatet som ungdommene har kontakt med. Tilliten som kan oppstå gjennom kontakten må forvaltes på en god og forsvarlig måte, og bygge opp under godt samarbeid mellom ungdommene og deres familie, personlige nettverk eller andre tjenester.

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- de ansatte som driver oppfølgingsarbeid etablerer rutiner for å skape forutsigbare oppfølgingsløp, basert på avtaler og informert samtykke fra ungdommene,²²⁾ eller deres foresatte og etter gjeldende lovverk
- tjenestene har god kjennskap til aktuelle samarbeidspartnere som kan utgjøre en ressurs for ungdommene og deres familier. Oppfølgingsarbeid bør skje med mål om videre forankring i de lovpålagte førstelinjetjenestene i bydel eller hjemkommune
- samarbeid med familie eller nære relasjoner innledes som hovedregel etter den enkelte ungdom sitt ønske og samtykke. Samarbeidet skal alltid være i ungdommens interesse. I tilfeller der foresatte må involveres uten samtykke, skal den enkelte ungdom informeres om dette på et tidligst mulig tidspunkt
- pårørendearbeid, støtte og rådgivning til foresatte eller andre nære relasjoner, utføres med mål om å styrke ungdommenes nærmeste sosiale nettverk²³⁾
- det alltid er én primærkontakt, samt en annen ansatt ved utekontakten, som har kjennskap til ungdom som mottar avtalt oppfølging. Dette for å sikre både kontinuitet og kvalitet i oppfølgingsarbeidet, og unngå brudd i relasjon til tjenesten ved fravær eller avslutning av arbeidsforhold
- en oppdragsbasert oppfølging, gitt på initiativ fra andre enn utekontakten, skjer i samsvar med de faglige forutsetningene for utekontaktens arbeid jmfør punkt 3.1 og 3.2

22) Et eksempel kan være en «oppfølgingskontrakt» der forventninger og ansvarsforhold fra begge parter blir uttrykt, sammen med en tidsplan for oppfølgingen og avklaring av hvilke opplysninger om ungdommens situasjon som kan deles med samarbeidspartnere.
23) Oslostandard for pårørendearbeid er under arbeid og vil foreligge i løpet av 2020

Dokumentasjon og kunnskapsproduksjon

Utekontaktene er i en særskilt posisjon til å kunne dokumentere livsvilkår og utfordringer for individer og grupper av utsatt ungdom i Oslo. Slik kunnskap vil kunne bidra til å oppfylle kommunens oppgaver etter blant annet Barnevernloven, Folkehelsesloven og Helse- og omsorgstjenesteloven. Alle oppsøkende tjenester skal ha rutiner for dokumentasjon og bør jobbe aktivt med kunnskapsproduksjon og formidling.

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- utekontaktene har rutiner for god og forsvarlig dokumentasjon av arbeidet, både på individ, gruppe og systemnivå. Dette krever kompetanse og kjennskap til eksisterende lovverk, slik som forvaltningsloven og helsepersonelloven
- utekontaktene har tilgang til egnet fagsystem for dokumentasjon og kunnskapsproduksjon. Det bør tilstrebes å bruke fagsystem som sikrer unike og sammenlignbare data om utsatte unge i hele Oslo. Fagsystemet skal bygge opp om likeverdighet og bedre samhandling på tvers av tjenester
- rutiner for databehandling er på plass og at personvernsbestemmelser og taushetsplikt er ivaretatt i alt dokumentasjonsarbeid
- det skal føres journal for personer som mottar individuell oppfølging
- utekontaktene har rutiner for informert samtykke²⁴⁾ ²⁵⁾ både ved oppfølging med journalføring og ved behov for utveksling av personopplysninger
- tjenestene har rutiner og en mal for skriftlige miljøbeskrivelser fra det oppsøkende arbeidet²⁶⁾
- tjenestene utarbeider systematisk kvantitative data som dokumenterer omfang av tjenestens tilbud og kontakt med målgruppe. Slike data bør være sammenlignbare fra år til år og på tvers av bydeler. Felles rutiner bør drøftes med mål om likere registreringspraksis²⁷⁾
- Velferdsetaten tilbyr opplæring i dokumentasjonsarbeid samt produksjon og presentasjon av sammenlignbar statistikk og kvalitative data
- tjenestene formidler relevant kunnskap fra ungdomsmiljøene, om risikofaktorer og strukturelle utfordringer. Slik kunnskap må skriftlig gjøres og gjøres tilgjengelig, i form av årsrapporter, perioderapporter eller andre dokumenter
- Velferdsetaten kan veilede tjenester som ønsker å kartlegge ungdomsmiljø eller problemområder ved bruk av kartleggingsverktøyene *Situasjon, Analyse, Tiltak (SAT)* eller *Hurtig kartlegging og handling (HKH)*²⁸⁾

Faktaboks 1: Dokumentasjon og formidling av kvantitative data

For å sikre sammenlignbare data om utsatt ungdom på tvers av bydeler bør utekon-taktene ha en mest mulig lik dokumentasjonspraksis når det gjelder hvem og hva som registreres. Sentrale variabler for kvantitativ dokumentasjon vil være:

- Personkategori (for eksempel om en person mottar oppfølging, er etterlyst fra barneverntjenesten m.m.)
- Kontakttype («observert i miljø», «kontakt/samtale i miljø», «oppfølgingsarbeid»)
- Kontaktsted
- Alder
- Kjønn
- Kjent bydel/bosted

Både deler av de kvalitative miljøbeskrivelsene, journalføringer og andre personregis-treringer vil være aktuelle datakilder som kan brukes til å beskrive tallmessig omfang av de utsatte ungdomsmiljøene. For å sikre lik praksis og enhetlige data vil det være en fordel med bruk av samme fagsystem, samt at medarbeiderne i alle tjenester får god opplæring i bruk av fagsystemet med tanke på registrering, uttrekk av data og utforming av statistikk.

Faktaboks 2: Hva er HKH?

Hurtig kartlegging og handling (HKH) er en analytisk og handlingsrettet metodikk for å styrke praksis og utvikle nye tiltak for å løse sosiale eller helsemessige utfordrin-ger. Kartleggingen skal ideelt foregå innenfor en periode på seks til åtte måneder. En HKH-prosess tar i bruk både kvalitative metoder som for eksempel observasjon, fokusgrupper og intervjuer, og mer kvantitative metoder som spørreundersøkelser. I Oslo blant annet Uteseksjonen tatt i bruk denne metodikken og har publisert flere rapporter som har ført til både økt oppmerksomhet om grupper av utsatt ungdom og utvikling av nye tjenester.

KoRus Oslo kan tilby veiledning i HKH-arbeidet. Det er bydeler og etater som selv gjen-nomfører kartleggingen, men KoRus bidrar med veiledning i hele perioden.

3.9

Nærmiljøarbeid og sentrumsarbeid

Feltarbeid i nærmiljøet der unge bor har tradisjonelt hatt fokus på å skape gode oppvekstvilkår gjennom å mobilisere ressurser både i ungdomsmiljøet og i nærmiljøet. «Uteseksjonsarbeid» som begrep ble tidligere brukt om et mer intervensjonsorientert oppsøkende arbeid, rettet mot ungdom med mer sammensatte problemer. Et sentralt mål var å motivere ungdom bort fra spesielt belastede sentrumsmiljøer ved å formidle kontakt med tilbud i deres egen bydel. Det oppsøkende arbeidet ble i en slik kontekst først og fremst oppfattet som et middel for å kunne iverksette annet sosial- og helsefaglig arbeid i nærmiljøet.²⁹⁾ Et slikt skarpt skille i funksjon mellom utekontaktene i bydelene og Uteseksjonen er ikke hensiktsmessig i dagens situasjon. Den ungdomsmobiliteten vi erfarer i dag viser at utsatt ungdom ikke bare oppholder seg i bydelen der de bor, men møtes på tvers av bydel og ved knutepunkter i Oslo sentrum. Utekontaktene må derfor både kunne prioritere sine ressurser lokalt og samordne ressurser på tvers av bydelene.

Anbefalinger til bydelene og Velferdsetaten:

- alle tjenester må tilpasse sitt arbeid både til lokalt nærmiljø og til sentrums- og storbyutfordringer
- utekontaktene i bydelene opparbeider spesiell kompetanse på nærmiljøarbeid, har god kjennskap til lokale utfordringer og utviklingstrekk og deler aktivt denne kunnskapen med andre utekontakter og Uteseksjonen
- Uteseksjonen ivaretar spesiell kompetanse på sentrumsutfordringer slik som åpne rusmiljøer, har god kjennskap til hvor ungdom samles i sentrum, og deler kunnskapen med andre utekontakter
- tjenestene samhandler på individ-, gruppe-, og systemnivå i ulike fora som er hensiktsmessig for oppgaveløsningen. Eksempler på dette er oppfølgingsmøter med den enkelte ungdommen, prosjekt/tema-møter, Fagforum for utekontakter, SaLTo samarbeid og fellesfeltinger

29) Pedersen 2011

3.10

Ungdomsvennlige og likeverdige tjenester

Utekontaktene skal bidra til brukermedvirkning og innbyggerinvolvering. Dette er sentrale fagetiske prinsipper for feltet som også samsvarer med Oslo kommunes overordnede mål om innbyggerinvolvering og likeverdighet. Å sikre ungdomsvennlige og likeverdige tjenester krever både forankring på tjenestenivå, og at det reflekteres rundt tema og bruk av egnede metoder i den daglige kontakten med ungdom. I intervjuene med ungdom gjort til kunnskapsgrunnlaget for denne standarden vektlegger de unge betydningen av fleksibilitet og høy grad av tilstedeværelse. I tillegg vurderes de ansattes personlige egenskaper som relasjonell kompetanse og evne til å skape tillit som viktig. Bruk av erfaringskompetanse, både ved ansettelse og annen utforming av tilbudet, vil kunne være et viktig bidrag til ungdomsvennlige tjenester.

Bydelene og Velferdsetaten skal sikre at:

- ungdommenes mening³⁰⁾ tillegges vekt både når det gjelder hvilke egenskaper som feltarbeidere bør inneha og i faglig innretning og utvikling av tjenestene³¹⁾
- utekontaktene gir god informasjon om sin tilgjengelighet og hvordan ungdom kan komme i kontakt på eget initiativ
- utekontaktene har fokus på klart språk, det vil si at muntlig og skriftlig kommunikasjon oppleves inkluderende og forståelig for ungdom som er i kontakt med utekontaktene
- ungdommene i målgruppa kontinuerlig involveres og får ta del i evaluering og utvikling av tjenestene. Bruk av likepersonsarbeid og ansettelse av erfaringskonsulenter er eksempler på god praksis
- tjenestene har en åpen dialog med ungdom om når taushetsplikten gjelder, og når det kan være grunnlag for at utekontaktene bringer bekymringsfull informasjon videre
- tjenestene jobber for å inkludere unge i samfunnet, motvirke drop-out og utenforskap ved å bygge sosial tilhørighet og mestring for den enkelte både i og utenfor skole og arbeid
- tjenestene speiler den flerkulturelle storbyen, fremmer mangfold og har en anti-diskriminerende praksis
- at det tilstrebes likt navn på de oppsøkende ungdomstjenestene i bydelene. *Utekontakten*, som er et innarbeidet og lett gjenkjennelig navn blant unge benyttes.
- utekontaktene har kompetanse på ungdoms bruk av internett og sosiale medier

30) Barnekonvensjonen, artikkel 12

31) Se faktaboks 3, www.ungdomsvennlig.no og Barnehjernet

Faktaboks 3: Hva er ungdomsvennlige tjenester?

a) Gjennom prosjektet Ungdomsvennlige Velferdstjenester, i regi av Oslo kommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken (2019), ble det kartlagt hva ungdom, fagpersoner og forskere mener er ungdomsvennlige tjenester. Viktige kjennetegn på ungdomsvennlige tjenester, i følge ungdom i prosjektet, var:

- Oppfølging på ungdommens egne arenaer
- Fagkompetanse og kulturell kunnskap om ungdom
- De som jobber i tjenestene er fleksible
- Hjelp til praktiske ting
- Samarbeid på tvers av tjenester i samråd med ungdom
- Få dekket grunnleggende og helhetlige behov
- Samtale, gruppe, aktiviteter som verktøy

b) I gruppeintervjuer med ungdom i utekontaktens målgruppe (KoRus Oslo 2019) ble ungdom spurt om hva som kjennetegner en god utekontakt. Noen av de mest sentrale innspillene var:

- Tilgjengelig og fleksibel
- Bruker humor og er lette å prate med
- Bryr seg/respekterer oss
- Hjelp når man trenger det
- Har «godt rykte» i ungdomsmiljøene
- Tilbyr aktiviteter, kurs, arrangementer m.m.
- Er til å stole på (taushetsplikt)
- Ikke dømmende
- Forsøke å forstå mitt perspektiv
- Har tid, og ikke gir oss opp
- Viser empati og kjærighet

4. Vedlegg

- a) Lovverk og grunnlagsdokumenter
– opplisting
- b) Uteseksjonens mal for innhenting
av samtykke – juridisk klarert
- c) Begrepsavklaringer

Vedlegg A

Lovverk:³²⁾

- Arbeidsmiljøloven (§4-1, §4-3)
- Barnekonvensjonen (Artikkel 3, 12, 31, 33, 34)
- Barnevernloven (§1-1, §3-1)
- Forvaltningsloven (§§ 13-13f)
- Helse- og omsorgstjenesteloven (§1-1, §3-3)
- Helsepersonelloven
- Folkehelseloven (§1, §5)
- Sosialtjenesteloven (§ 17)

Nasjonale grunnlagsdokumenter:

- Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid (NOU 1980:37)³³⁾
- Nasjonal faglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge³⁴⁾
- Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016–2020)
- Folkehelsemeldinga – Gode liv i eit trygt samfunn (Meld. St. 19 (2018–2019))
- Forebyggende innsats for barn og unge (rundskriv Q-16/2013)
- Rusreform – fra straff til hjelp (NOU 2019:26)
- Kommunal veileder for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid (Losu 2012)
- Trøbbel i grenseflatene – samordnet innsats for utsatte barn og unge (Fafu rapport 2020-02)

Lokale grunnlagsdokumenter:

- Folkehelseplan for Oslo 2017 – 2020 (Byrådssak 10/17)
- Byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo (Byrådssak 158/18)
- SaLTo handlingsprogram (2017-2020)
- Bydelenes forebygging av utenforskap blant barn og unge (Kommunerevisjonens rapport 9-2018)
- Klubben vår! (Byrådssak 189/19)
- Handlingsplan for psykisk helsearbeid 2015-2018 (Byrådssak 13/15) + i hver bydel
- Barnehjernevernet - strategier og tiltak 2017-2019 (Byrådssak 207/17)
- «Mangfoldets muligheter – Om OXLO – Oslo Extra Large (Bystyresak 129/13)
- Charter for integrerende byer (Byrådet rundskriv 26/2013)
- En psykt bra by – Strategi for psykisk helse i Oslo (Byrådssak 194/19)

32) Noen av de mest sentrale bestemmelsene, listen er ikke uttømmende.

Andre lover, eksempelvis barnelova, vil også inneholde bestemmelser av betydning for arbeidet utekontakter utfører.

33) NOU 1980:37 er inkludert ettersom det har vært et svært sentralt dokument for utforming av oppsøkende ungdomsarbeid de siste 40 årene. Det er fortsatt det eneste nasjonale grunnlagsdokumentet som behandler oppsøkende ungdomsarbeid som et eget fagfelt.

34) Erstatte Helse- og omsorgstjenesteloven «Fra bekymring til handling» fra 2010

Vedlegg B

Mal for innhenting av samtykke:

Uteseksjonen

Opphevelse av taushetsplikt

- samtykkeerklæring

Navn	Fødselsdato
------	-------------

Jeg samtykker herved til at Uteseksjonen kan utveksle nødvendige taushetsbelagte opplysninger om meg i forbindelse med

--

Opplysningene kan ikke brukes til andre formål enn det samtykket er gitt for og det skal ikke utveksles flere opplysninger enn det som er nødvendig for formålet.

Følgende instanser/ personer kan få informasjonen:

Samtykket gjelder fra _____ til _____

Jeg er kjent med at jeg når som helst kan trekke samtykket tilbake

Sted: _____ dato: _____

_____

Underskrift tjenestemottaker

(over 16 år)

_____

Underskrift foresatte der tjeneste-

mottaker er under 16 år

Vedlegg C

Begrepsavklaringer:

Anti-diskriminerende (ikke-diskriminerende) praksis: Praksis som bidrar til bevisstgjøring om, og motvirkning av, diskriminerende praksiser og strukturer. Innebærer anerkjennelse av at diskriminerende maktstrukturer og tankesett eksisterer i samfunnet, og kan gi seg utslag som bevisst eller ubevisst forskjellsbehandling basert på klasse, etnisk bakgrunn, kjønn, alder, religion, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse.³⁵⁾

Feltarbeid: Det metodiske, systematiske arbeidet hvor ansatte oppsøker ungdom på relevante arenaer. Målet er å knytte kontakter, bygge relasjoner og få oversikt over utviklingstrekk i utsatte miljøer og å gi bedre hjelp og støtte til utsatt ungdom.

Feltarbeider: Betegnelse på fagpersoner som utøver systematisk feltarbeid.

Forebygging: 1) Innsatser og tiltak der formålet er å hindre eller begrense skade, sykdom eller problemer (det sykdomsforebyggende perspektivet). 2) Innsatser, tiltak og prosesser som gjør folk i stand til å bedre og bevare sin helse (det helsefremmende perspektivet). Det deles ofte inn i universell, selektiv og indikativ forebygging³⁶⁾

Likeverdige tjenester: Er tjenester som (...) tar hensyn til at mennesker er forskjellige, respekterer mangfoldet i befolkningen, gir alle tilgang til tjenester av like god kvalitet og tilrettelegger tilbud etter brukerne de er til for.³⁷⁾ Oslo er én by og alle innbyggere skal ha tilgang til likeverdige tjenester uavhengig av hvor de bor.

Oppfølgingsarbeid av utekontaktene: Omfatter individuelt tilpasset hjelp og støtte, sosial- og helsefaglig rådgivning, formidling av kontakt med andre instanser eller strukturert samarbeid rundt personlige endringsmål. Oppfølgingsarbeidet starter som oftest etter uforpliktende kontakter og relasjoner som etableres gjennom feltarbeidet, der utsatt ungdom oppholder seg. Oppfølgingen er basert på informert samtykke, og viktige opplysninger journalføres.

Oppdragsbasert oppfølgingsarbeid: Oppfølging av utsatt ungdom som skjer på initiativ fra andre tjenester enn utekontakten, slik som skole, NAV eller barneverntjeneste. Eksempler på oppdragsbasert oppfølgingsarbeid kan være involvering i ruskontrakter for ungdom, oppdrag fra oppfølgingstjenesten (OT) for personer utenfor videregående opplæring, tiltaksarbeid rundt ungdom med vedtak etter barnevernloven.

Oppsøkende ungdomstjenester: Fellesbetegnelse på tjenester som organiserer oppsøkende arbeid/feltarbeid som en del av tjenestetilbudet. Omfatter både tradisjonelle utekontakter og andre tjenester som tar i bruk oppsøkende eller ambulansmetode i sitt arbeid med ungdom.

SalTo: Samordningsmodell for rus- og kriminalitetsforebygging blant ungdom i alder 12-22 år, etter initiativ fra Oslo kommune og Oslo politidistrikt. Involverer politisk og administrativ ledelse, egne koordinatorer i alle bydeler og flere etater samt en rekke lokale tiltak og satsningsområder.

Tidlig innsats/ tidlig intervensjon: Inngripen i en problemutviklingsprosess – i spennet mellom universell forebygging og behandlingstiltak. Fokus på å redusere risikofaktorer og styrke beskyttende faktorer.³⁸⁾

Ungdomsvennlige tjenester: Er tjenester som er (...) tilpasset ungdomsgruppens kulturelle uttrykk, livs- og modningsfase, individuelle helhetlige behov og menneskerettigheter slik de er uttrykt i Barnekonvensjonen og annet lovverk.³⁹⁾

Utekontakt/utekontaktarbeid: Den tradisjonelle norske betegnelsen på egne oppsøkende ungdomstjenester i bydeler og kommuner, som også blir brukt i dette dokumentet. Utekontaktens arbeid kjenne-tegnes av et forebyggende fokus på utsatt ungdom og systematisk og metodisk feltarbeid der målgruppa oppholder seg. Tilnærmingen bygger på relasjons- og tillitsskapende arbeid, individuell rådgivning og etablering av kontakt mellom ungdom og lokale velferdstjenester og fritidstilbud. Eksempler på andre navn som har vært brukt på utekontakttjenester er gateteam, ungdomsteam eller oppsøkende team.

Uteseksjonen: Velferdsetatens oppsøkende tjeneste i Oslo sentrum. Uteseksjonen har større fokus på akutte sosiale- og helsemessige problemer (rus, hjemløshet, kriminalitet eller unndragelse av omsorg). Tjenesten jobber med alle aldersgrupper, men har et særlig fokus på unge under 25 år.

Utsatt ungdom – utekontaktens målgruppe: Sårbar eller utsatte unge under 25 år som i liten eller utilstrekkelig grad nås av andre. Unge som unndrar seg omsorg, oppholder seg i utsatte miljøer, opplever risiko knyttet til oppvekstvilkår eller som befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Målgruppen står ofte uten tilfredsstillende tilbud om skole, arbeid eller andre aktiviteter – eller de klarer ikke å nyttiggjøre seg av eksisterende tilbud. Utekontaktene bistår også ungdom som ikke opplever å motta tilstrekkelig hjelp og støtte, eller som ønsker bistand i kontakten med øvrig hjelpeapparat.

35) Pedersen og Vollebæk i Erdal (red.) 2006 36) www.forebygging.no/ordbok

37) Byrådets rundskriv 26/2013 - «Charter for integrerende byer» 38) www.forebygging.no/ordbok

39) www.ungdomsvennlig.no

5. Litteratur

- Andersson, Björn (2010) *Erfarenheter av oppsøkende arbeid med vuxna och unga vuxna – en rapport baserad på fem forskningcirklar om oppsøkende arbeid*. FoU i Väst/GR, 2010.
- Barne- og likestillingsdepartementet (2009) *Oppsøkende og utadrettet arbeid overfor ungdom utenfor opplæring og arbeidsliv*. Rapport 2009. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barn-og-ungdom/rapport-2009-oppsoekende-og-utadrettet-arbeid-overfor-ungdom-utenfor-opplaring-og-arbeidsliv.pdf>
- Barne- og likestillingsdepartementet (2007) *Forebyggende innsats for barn og unge*. Rundskriv Q-16/2013. Oslo: Departementene. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf
- Bentzen, Ketil (1980) *Oppsøkende Barne- Og Ungdomsarbeid*. NOU 1980:37. Oslo: Universitetsforlaget.
- Datatilsynet (2020) *Samtykke*. Tilgjengelig fra: <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/behandlingsgrunnlag/veileder-om-behandlingsgrunnlag/samtykke/>
- Erdal, Børge (red.) (2006) *Ute-inne: oppsøkende sosialt arbeid med ungdom*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fafo rapport (2020-02) *Trøbbel i grenseflatene – samordnet innsats for utsatte barn og unge*
- Helse- og omsorgsdepartementet (2008) *Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020)*. Proposisjon til Stortinget. 15 S. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.
- Helsedirektoratet (2019) *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge – Nasjonal faglig retningslinje*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/tidlig-oppdagelse-av-utsatte-barn-og-unge>
- Kompetansesenter Rus Nord-Norge (2019) *forebygging.no/ordbok*. Tilgjengelig fra <http://www.forebygging.no/Ordbok/>
- Kompetansesenter rus – Oslo (2019) *Omfangundersøkelse av oppsøkende ungdomsarbeid i Oslo 2019*. Upublisert.
- Landsforeningen for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid (LOSU) (2012) *Oppsøkende sosialt ungdomsarbeid. Kommunal veileder*. Tilgjengelig fra: <https://losu.no/file/download/3>
- Oslo kommune, SaLTo-sekretariatet, Velferdsetaten og Oslo politidistrikt (2017). *Handlingsprogram 2017-2020 : kriminalitets- og rusforebygging blant barn og unge i Oslo*.
- Oslo kommune – Byrådet (2013) *Charter for integrerende byer*. Rundskriv 26/2013. Tilgjengelig fra: https://tjenester.oslo.kommune.no/ekstern/einnsyn-fillager/filtjeneste/fil?virksomhet=976819837&filnavn=byr%2Fjournals+245000%2F1834604_22.pdf
- Oslo kommune – Kommunerevisjonen (2018). *Bydelenes forebygging av utenforskap blant barn og unge*. Rapport 09/2018.
- Oslo kommune – byrådssak 158/18 (2018). *Byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo*. Tilgjengelig fra: <https://www.korososlo.no/wp-content/uploads/Russtrategi.pdf>
- Oslo kommune (2019). *Barnehjernerettet*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/folkehelse/barnehjernerettet/#gref>
- Oslo kommune – Byrådsavdeling for finans (2019) *Bydelsfakta.oslo.kommune.no: Befolkningen etter alder*. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/alle/aldersfordeling>
- Pedersen, Henning (2011). «Oppfølgingsarbeid i oppsøkende tjenester. En diskursanalytisk tilnærming.» Masteroppgave i sosialt arbeid. Høgskolen i Oslo, Avdeling for samfunnsfag.
- Pettersen, Ola Melbye (2020) *Kunnskapsgrunnlag for Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatte unge, Oslo kommune - Velferdsetaten*
- Pettersen, Ola Melbye (red.) (2019) *50 år med oppsøkende sosialt arbeid blant ungdom i Oslo*. Oslo: Oslo kommune, Velferdsetaten – Uteseksjonen og Kompetansesenter rus – Oslo.
- Statistisk sentralbyrå A (2019). *Statistikkbanken. Tabell 07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning (K) 1986 – 2019*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459>
- Statistisk sentralbyrå B (2019). *Statistikkbanken. Tabell 11168: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn og alder, i 9 alternativer (K) (B) (2016-framskrivingen) 2016 - 2040*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/11168>
- Torgersen, Runar (2019) *Rusreform – fra straff til hjelp*. Utredning fra Rusreformutvalget.
- NOU 2019:26. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/78d1c46cd04f-42f881e1ad0376c09c2e/no/pdfs/nou201920190026000dddpdfs.pdf>
- *Ungdomsvennlige velferdstjenester*, Oslo Kommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken (2019).
- *Ungdomsvennlige velferdstjenester*. Tilgjengelig fra: <http://www.ungdomsvennlig.no/filer/2337/> Moss: Fylkesmannen i Oslo og Viken.

Oslo

Byrådsavdeling for eldre, helse
og arbeid

Rådhuset, 0037 Oslo

